

Ἡ Καρολίνα εἶχε διαθέσει νὰ χαρῆ πολὺ πλείοτερον ἢ ὅσον ἐνδομύχως ὠμολόγει. Κεκμηκυῖα ἐκ τῶν συγκινήσεων ὀλοκλήρου ἡμέρας, ἀπεκοιμήθη γλυκύτατα, διανοουμένη ὅτι ἡ κρίσις εἶχεν ἀναβληθῆ, καὶ ὅτι ἐπὶ τινα ἔτι χρόνον δὲν θὰ ἔβλεπε τὸ ἀνέκκλητον κώλυμα τοῦ γάμου παρεντιθέμενον μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Κ. Βιλλεμέρ.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ

ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Συνέχεια ἴδε σελ. 521.

ΚΑ'

Παραβαλλόμενοι οἱ Στρατιῶται πρὸς τοὺς βερσιδῆρους καὶ ἀτελῶς κατηρητισμένους ἰππεῖς τῆς Εὐρώπης, ὑπερεῖχον τούτων ἐν πᾶσι, διότι καὶ ἐλαφρῶς ἦσαν ἐσκευασμένοι, καὶ καρτερικῶς ὑπέφερον τὰ πάντα, καὶ τακτικὴν καὶ πειθαρχίαν καὶ στρατιωτικὴν τιμὴν ἐγνώριζον ὡς οἱ παλαιοὶ μισθοφόροι, ἔμενον πιστοὶ εἰς τὸν ὄρκον των, ἠττωμένοι δὲ τοῦ ἡγεμόνος των ἐπρωτίμων ν' ἀποθάνωσι παρὰ νὰ παραδώσωσι τὰ ὄπλα: «πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν» ἔλεγον καὶ οἱ Μύριοι εἰς τὸν νικητὴν Ἀρταξέρξη. Ἐνῶ ἅπαντες οἱ Ἱταλοὶ στρατιῶται παραδίδονται ἀμαχητὴ εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΒ', μόνοι οἱ Στρατιῶται μένουσι πιστοὶ εἰς τὴν Βενετίαν, ὡς γράφει αὐτὸς ὁ εἰς τὰς τάξεις τοῦ νικητοῦ κατ' αὐτῶν πολεμῶν Μερκούριος:

Οἱ Ταλικοὶ δὲ ἅπαντες τῆς Αὐθεντιᾶς ἐφύγαν, καὶ δημεγέρται ἴγνησαν μὲ τοὺς ἐχθροὺς ἐπήγαν, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἀπέμεινε, μόνον οἱ Στρατιῶται Πελοποννήσιοι ὁμοῦ καὶ οἱ Μακεδονταίς ¹⁾.

Ὁ *maréchal dela Marck* γράφει εἰς τ' ἀπομνημονεύματά του (XX) ὅτι ἐν ἔτει 1510 δύο Στρατιῶται ὑπηρετοῦντες ὁ μὲν τὴν Γαλιάν ὁ δὲ τὸν Πάπαν τοσοῦτον λυσσῶδῶς συνεπλάκησαν, ὥστε ἀμφότεροι ἔπεσαν νεκροί, πρὸς μεγίστην λύπην τοῦ στρατάρχου ἐπισημειοῦντος «*et fut grand dommage, car ils estoient tous deux gentils compagnons entre les Albanois*».

Ὁ προμνημονευθεὶς Μερκούριος δὲν δύναται νὰ ἐνόησῃ πῶς ὁ ἀρχιστρατῆγός του Γαλεάττος ὁ Σανσεβερίνος παρεδόθη ζῶν εἰς τοὺς Γάλλους. ἐνῶ οἱ ὑπὸ τὸν Μερκούριον ἰππεῖς ἐνίκησαν, καὶ

φονεύσαντες πολλοὺς ἐχθροὺς ἐντίμως ὑπεχώρησαν.

Ὅμοι, κακῶν ποῦ ἦτονε, ἴς τὸν κόσμον ποῦ ἐφάνη, ὅτ' εἰς κεῖνον τὸν πόλεμον φοβήθη ν' ἀποθάνῃ, καὶ ἐστερήθη τῆς τιμῆς, πάντες ν' τὸν ὀνειδίζου, μεγάλοι τε καὶ οἱ μικροὶ ὡς ποτε ζῆ νὰ βρίζουν! ὦ, τὸν μωρὸν καὶ ἄνανδρον τὶ τὸν φελεῖ ἡ ζωὴ του, τοὺς πάντας νὰ αἰσχύνεται, νὰ μ' ἔχη τὴν τιμὴν του ν' ἀφήσῃ φήμην αἰσχιστον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, καὶ ἄεὶ νὰ κατακρίνεται εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας! ¹⁾.

Ἀληθῆ τέκνα τοῦ πολέμου, δὲν πολεμοῦσι διὰ τὸν μισθόν, ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς πατρίδος. Ὁ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν πολεμῶν ὑπὸ τὰς ἀγγλικὰς σημαίας Θωμάς ὁ Ἀργεῖος παρορμᾷ εἰς μάχην τοὺς Στρατιώτας διὰ τῆς ἐξῆς δημηγορίας, τὴν ὁποίαν μεταφέρει ὁ αὐτήκοος Νικάνδρος Νούκιος: «Ἐλλήνων ἐσμὲν παῖδες καὶ βαρβάρων σμῆνος οὐ πτοούμεθα· τοίνυν τὴν πρέπουσαν ἡμῖν ἀρετὴν καὶ ἐν τῷ πολέμῳ καρτερίαν ἀποδείξωμεν, ἵν' ἅπαντες λέγειν ἔχοιεν, ὡς οἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐν τοῖς Εὐρωπαϊοῖς μέρεσιν εὐρεθέντες ἔργα χειρὸς ἀρίστης ἐπεδείξαντο... Τοιγαροῦν, ὦ ἄνδρες, ἀνδρείως καὶ συντεταγμένως τοῖς ἐχθροῖς ἐπιβάλλωμεν, καὶ τὴν Ὀκείανειον ἀκτὴν αἵμασιν ἐναντίων φονεῖζωμεν, καὶ τὴν πάλαι θρυλουμένην Ἑλλήνων ἀνδρείαν ἔργοις αὐτοῖς φανεράν ποιήσωμεν.» Οὕτω περίπου καὶ ὁ Μερκούριος δημηγορεῖ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς του:

Περιλημένοι μου ἀδελφοί, παιδιὰ μου ἀγαπημένα, ποῦ πάντα ἐπολεμήσατε ἄξια καὶ ἐπαινεμένα, γονεῖς σας ἐτιμήσατε ὁμοίως καὶ πατρίδα ²⁾.

Δὲν ἤλθεν εἰς Ἱταλίαν οὔτε ὑπὲρ τῆς Βενετίας νὰ πολεμήσῃ, οὔτε χρήματα νὰ κερδίσῃ, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον «διὰ νὰ τὸν γνωρίσουν ὅλοι:

οἱ ἀνδρειωμένοι καὶ εὐγενεῖς ὅλοι νὰ μὲ τιμήσουν.

Ἐνα καὶ μόνον ἐπιδιώκει σκοπὸν, «πῶς τ' ἀλλότρια γένῃ

νὰ τὰ νικήσῃ, καὶ φανῆ ὡς ἄλλος Παλαμῆδης, ἀνδρεῖός τε καὶ συνετός, λέγω, ὡς Διομῆδης.

Τὸν ἔστειλεν ὁ πλανήτης του διὰ ν' ἄρχῃ στρατειῶν,

νὰ κάμῃ ἔργα θαυμαστά, ἴς τὸν κόσμον ἵπαινεμένα, καὶ εἰς τοὺς μεταγενέστερους νὰ εὐρεθοῦν γραμμένα.

Θέλει νὰ ὁμοιάσῃ πρὸς τὸν συμπατριώτην του Παλαμῆδην, καὶ ἰδίως πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα συχνότατα φέρεται ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Κορωναίου:

μ' ὅλους τοὺς Στρατιώτας τοῦ ὄρμου ὡς Ἀχιλλέα, ἔχει τὴν γνώσιν Νέστορος, καὶ ἀνδρείαν Ἀχιλλέως.

Κατενθουσιάζθη, ὅταν ἤκουσε τὸν στρατηγὸν Νάρδον προσφωνοῦντα αὐτόν:

¹⁾ Μερκούριου ἀνδραγαθήματα σελ. 38.

²⁾ Αὐτόθι. σελ. 70.

Λοιπὸν Ἑλλήνων ἐκλογή, περίφραγμα Ἀλθάνων, εἰς πᾶν γε πρᾶγμα ὅμοιε τῶν στρατηγῶν Ρωμάνων, καὶ περιττὲ ἔς τὴν ἀνδρείαν παρὰ τὸν Ἀχιλλέα, φρόνιμε δὲ κ' ἐξακουστὲ παρὰ τὸν Ὀδυσσεά (σελ. 96).

Ἄλλὰ καὶ ἀληθῶς φαντάζεται ὅτι ἔφθασεν ἡ καὶ ὑπερέβη τὸ πρότυπόν του, διότι συνομιλεῖ πρὸς τὸν ποταμὸν τῆς Alessandria, ὡς ἐκεῖνος πρὸς τὸν Σκάμανδρον:

Εὐθὺς δὲ τοῦ Μερκούριου ὁ ποταμὸς τοῦ εἶπε:
ὦ ἔνδοξε Μερκούριε, κράτησε τὸ σπαθί σου,
ὅτι ὅλον μὲ κατέστησες αἶμα διὰ τὴν τιμὴν σου,
καὶ ἄλλαξες τὴν φύσιν μου, καὶ ὅλοι μὲ μισοῦσι,
κι' ὡς καὶ τὰ ἔφα τ' ἄλλα ἔς ἐμὲ δὲν θὲ νὰ πωῶσι...
Τοιαῦτα λόγια ἀκούσαντας λυπήθη ἡ ψυχὴ του (σελ. 38).

Ἀγάλλεται ἀκούων τὸν δόγην τῆς Βενετίας διακηρύσσοντα ὅτι ἀληθῶς ἡ δόξα του ἀντανάκλῃ εἰς αὐτὴν τὴν πατρίδα:

Πᾶς τόπος καὶ περιοχὴ πρέπει νὰ σὲ δοξάζῃ,
καὶ πλεόν ἡ πατρίδα σου, γιατί' ἔλαβε πλεῖς χάρι
ἀπὸ ταῖς χώραις ἄπασαις τὸν στέφανον νὰ πάρῃ 4).

Δι' αὐτὴν τὴν δόξαν μάχονται καὶ οἱ μεσαιωνικοὶ ἡμῶν πολεμισταί:

Κι' ἀπολογεῖται ὁ βασιλεὺς τοῦτον τὸν λόγον λέγει:
ποιὸς πάγει πέρα ἔς τὸ Περὸν, ἔς τὸ μέγα Σουλτανικὸν,
νὰ κτῆν δίκηρον πόλεμον, νὰ ἔξκουσθῇ ἔς τὸν κόσμον; 2)

Διὰ τὸ τραγοῦδι πολεμεῖ καὶ ὁ ἀρματωλὸς καὶ ὁ κλέφτης.

Ὅς προερέθη, οἱ στρατοὶ τῆς τότε Εὐρώπης μαχόμενοι κατὰ τὸ παλαιὸν ἵπποτικὸν σύστημα, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ιδέαν εἶχον τῆς λεγομένης τακτικῆς μεθόδου διὰ τοῦτο συλλαμβάνονται ἀγγελῆδόν ὑπὸ τῶν Στρατιωτῶν, οἵτινες καὶ ἐνέδρας διοργανίζουσι, καὶ διὰ κατασκόπων πληροφοροῦνται: περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολεμίων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένων θέσεων ὡς δὲ οἱ ἀκριταὶ ἐν τῇ Παραδρομῇ γινώσκουσιν ἄριστα πάσας τὰς ἀτραπούς, οὕτω καὶ οἱ Στρατιώται ἀμέσως ἀνακαλύπτουσι καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐνοπίων μὴ καλῶς γινωσκόμενα μονοπάτια εἰς τοῦτο δὲ τοὺς βοηθεῖ καὶ ἡ ἀρετὴ τῶν ἵππων τῶν διαπερώντων ὀρητικὸς ποταμούς, καὶ ἀναρριχωμένων εἰς τραχύτατα ὄρη. Ὁ μετ' αὐτῶν ἀγωνισθεὶς Λουδοβίκος da Porto (1509) περιγράφει οὕτω τοὺς ἡμετέρους ἵππεῖς: «μὴ ἀρκοῦμενοι νὰ ἐπιτρέχῃσι μέχρι τοῦ Βασάνου, τῆς Βικεντίας ἢ καὶ τοῦ Λενιάλου, ὅθεν δύνανται νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ ἐσπέρας εἰς τὰ καταλύματά των, συχνάκις ἀδιαφοροῦντες περὶ τῶν ὀπισθέν των κατεσκηνωμένων ἐχθρῶν, περῶσι κολυμβῶντες τὸν Ἄδριγιν καὶ τὸν Μίγχιον, καὶ διερχόμενοι ὄρη τραχύτατα φθάνουσι μέχρι τῆς περιοχῆς τῆς Βριζίας, καὶ ἐξ ἀπροόπτου ἐπιτιθέμενοι προξενούσι μεγίστας φθοράς. Οὐδεμίαν ὁδὸν ἀφίνουσιν ἀφύλακτον, ἐγκρατέστατοι δὲ καὶ καρτερικῶ-

τατοι οὕτε ὑπὸ τῆς πείνης, οὕτε ὑπὸ τῆς δίψης, οὕτε ὑπὸ τῶν ἀγρυπνιῶν ταλαιπωροῦνται. Θαυμασιῶς διοργανίζουσι τὰς ἐπιδρομὰς καὶ γινώσκουσι τὰς πλέον μυστηριώδεις καὶ ἀβάτους ἀτραπούς» 1).

Ὁ διοργανισμὸς τῆς ἐνέδρας καὶ τῆς κατασκοπίας τῶν Στρατιωτῶν εἶνε αὐτὸς ὁ ἐν τῇ Παραδρομῇ τοῦ Φωκᾶ διατυπούμενος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς ἐξῆς ὑπὸ Κορωναίου μνημονευομένης ἐν Παθούῃ χωσίᾳ, πρὸς τὴν Παραδρομὴν (σελ. 201, 207. ἐκδ. Hase):

Εἴκοσιν ἄνδρας διάλεξε ἀπ' ὅλην τὴν στρατείαν του, εἰς πόλεμον καρτερικούς, ὡς ἤθελ' ἡ καρδιά του, καὶ εἰς ταῖς τένταις τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἔστειλε νὰ πᾶσι, ὁ κάθε εἰς ἀπὸ κεινοὺς ὡς λεοντάρ: νὰ δράσῃ . . ἔς τὸν τόπον δ' αὐτὸς ἔμεινε μὲ τοὺς ἄλλους Στρατιώτας καὶ χωσιασμένον ἐποίησε μὲ τοὺς Μικηδονίτας. Ἄφου δὲ εἶδαν οἱ ἐχθροὶ τὴν τόλην τὴν περίσαν, μουντάρμοι: 2) τριακόσιοι πρὸς τούτους τότε ὤρμησαν. Ἐκεῖνοι δ' ὡς τοὺς εἶδασιν, ὡς ἦσαν διδαγμένοι, ὤρμησασι καὶ ἔφυγαν, καὶ ὡς ἄνθρωποι εἰδείχσαν, οἱ δὲ ἐχθροὶ τοὺς ἐδιώχσαν καὶ λαντζονιαῖς τῶν ρίχναν. Ὡς ὁ καλὸς ψυχρὰς λοιπὸν τὸ δόλος ὀποῦ βάνει, ἔς τὴν ἄγκιστρον, ἔξω ἔς τὴν γῆν τὸ ψάρι: διὰ νὰ βγάνη, οὕτω καὶ ὁ Μερκούριος μὲ εἴκοσιν ἀνδριωμένους, τοὺς ἐναντίους ἀπίστησε, τοὺς πολυφημισμένους. Ἄφου δ' ἐκεῖθ' ἀπέρσαν ὀποῦ ἔτονε κρυμμένους, τότε φωνῇ ἐδόησε πολλὰ προθυμομένους: — Ἔστι καιρός, ὦ ἄνδρες μου, τώρα γιὰ νὰ φανοῦμεν, ἔς τὸν πόλεμον κατὰ ἐχθρῶν. πάντες νὰ τιμηθῶμεν! Κι' ὡςπερ λειοντέρια ὤρμησασι καὶ ὀπίσω των πηγαῖαν, καὶ τούτων τὰ κοντάρια εἰς τοὺς ἐχθροὺς σεβαίαν· κι' αὐτοῖνοι δὲ οἱ ἄλλιοι: δὲν ἔμπορουν νὰ γυρίσουν, οὕτε νὰ δεῖξουν πρόσωπον, οὕτε νὰ πολεμήσουν. . . Ἄρχοντας ὁδοτήκοντα ἔπιτασαν καὶ ἔδεσαν τοὺς, καὶ μέσα εἰς τὴν Πίδουσαν πιστάγκωνα ἔφεραν τοὺς ἔς τὴν βράκην δὲ τοὺς ἔβαλε πάντας καλὰ δεμένους, κ' εἰς Βενετιὰν τοὺς ἔφερον ὀπισθαγκωνισμένους, καὶ μὲ μεγάλην πρρησιάν εἰς τὸ παλάτι διέβη, καὶ ἔδωκε τὰ αἰχμάλωτα ἔς τὸν πρίγκηπα τοῦ ἑσθῆ 3).

Περὶ τῶν κατασκόπων γράφει τὰ ἐξῆς ὁ Κορωναῖος:

Εἰς τοῦτο οἱ κατασκοποὶ γοργὰ ἄς ὑπᾶν νὰ ἴδουσι, τὸ τί ποιοῦσιν οἱ ἐχθροὶ, καὶ πόσον στρατὸν ἔχουν, καὶ ἂν τὴν νύκτα αἱ βίγλαις των ἄνω καὶ κάτω τρέχουν 4) Στρατιωτῶν ἕνα διαλεκτὴν, πιστὸν κι' ἀνδριωμένον, νὰ ἐσπικτήσῃ ἔστειλεν, ἄνδρᾳ δοκιμασμένον. Ὡς δὲ σκυλὶ λαγωνικὸν ἀφου ἔδε πάντα τόπον, μετὰ κινδύνου περισσοῦ καὶ μὲ μεγάλον κόπον 5).

Καὶ δὲν κατεσκόπευον μόνον τὸν ἐχθρόν, ἀλλ' ἐξηκρίβουν καλῶς καὶ τὴν ἐν τῷ μάχεσθαι τάξιν του, καὶ ἀναλόγως τῶν ἐξῆς του ἐφήρμοζον τὴν κατ' αὐτοῦ τακτικὴν. Ὅταν ὁ Μερκούριος ἦλθεν εἰς Βαυαρίαν ἵνα πολεμήσῃ κατὰ τῶν Βοεμῶν, οὓς οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ. ἐξέθηκεν εἰς τὸν κόμητα παλατίνον τὴν ἐν τῷ μάχεσθαι τάξιν τῶν

1) Lettere Storiche, ἀριθ. 28. Ἐν τῇ τακτικῇ τοῦ messire du Bellay (1534) οἱ ἐλαφροὶ ἵππεῖς τῆς Γαλλίας ὑποχρεοῦνται νὰ περῶσι κολυμβῶντες ποταμούς καὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τραχεὰ ὄρη.

2) Βχερεῖς ἵππεῖς.

3) Κορωναῖος, σελ. 115—117.

4) Σελ. 19.

5) Σελ. 103.

1) Μερκούριου ἀνδραγαθήματα σελ. 147.

2) Σακελλάριος, σελ. 9.

ἔχθρῶν του καὶ τὸ κατάλληλον πρὸς κατκ-
στροφήν των μέσον :

Αὐτοὶ ἔχουν συνήθειαν τ' ἀμάξιά τους νὰ δένουν,
καὶ ὡς τείχος νὰ τὰ κἀνονουσι καὶ μέσα νὰ 'σεβλίνουν,
καὶ σφκλισμένοι γύρωθεν καὶ καλ' ἀσφαλισμένοι,
ἔχθρους των νὰ φονεύωσι αὐτοὺς ὡς ἀνδριωμένοι.
Κ' ἐκεῖ πρὸς τὸ 'ξημέρωμα πρὸς τοὺς ἔχθρους ἐσῶσε,
φρκαγμούς οὐδὲν τοὺς ἄφησε νὰ ποίωσιν, ἀλλ' ἐσκοτώσε
πολὺ μέρος ἐκ τοὺς ἔχθρους καὶ διεσκόρπισέ τους ¹⁾.

Ἐνῷ οἱ συμπολεμισταὶ των Εὐρωπαϊκῶι παρα-
δίδονται εἰς εὐωχίαις καὶ ὕπνον, οἱ Στρατιῶται
μένουσιν ἄγρυπνοι, φυλάσσοντες τὸ στρατόπεδον,
καὶ ἰδίως συλλογιζόμενοι πῶς νὰ ὑπερνικήσωσιν
ἀπρόοπτόν τι κώλυμα. Ἡ μέχρι πρωίας ἀγρυ-
πνία τοῦ Μερκουρίου πρὸ τῆς γεφύρας τοῦ Γαρι-
λιάνου (σελ. 60—61) ἀναπολεῖ τὴν ἀγρυπνίαν
τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῆς σωτηρίας των Μυρίων.
Ἐνῷ οἱ πολεμιστὰὶ Γάλλοι κοιμῶνται, ὁ ἀκού-
μητος Στρατιῶτης ἐπενόησε τὸ μέγα στρατήγη-
μά του, τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἐφαρμοσθέν ἀνέδειξε
νικητὰς τοὺς Γάλλους, αὐτὸν δὲ στρατηγὸν τοῦ
ἰππικοῦ τοῦ Λουδοβίκου IB', καὶ κόμητα τοῦ
'Ακίνου καὶ τῆς Ρόκκας Σέκας.

Εἶδομεν ὅτι ὁ Brantôme θεωρεῖ τοὺς Στρα-
τιῶτας ὡς τοὺς πρώτους διοργανωτὰς τοῦ ἔλα-
φροῦ ἰππικοῦ τῆς Γαλλίας. Ταῦτα δ' ἐπαναλαμ-
βάνει καὶ ὁ seigneur de Courbusson ἐν τῇ
ἱστορίᾳ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ²⁾. Καὶ σήμερον δ'
ἔτι, μ' ὄλας τὰς προόδους τῆς στρατιωτικῆς
ἐπιστήμης, μέρη τινὰ τῆς τακτικῆς καὶ τοῦ ὀπλι-
σμοῦ των ἡμετέρων πολεμιστῶν διατηροῦνται
ἀναλλοίωτα ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς στρατοῖς. Ὁ
ταγματάρχης Hardy περιγράφων τὴν λόγην
των ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Γαλλίας πρώτων ἔλ-
λήνων ἰπέων σημειοῖ « c' est absolument la
lance moderne » ³⁾. Ἀκούσθηως θέλομεν ἴδει
πῶς αὐτόπτης μάρτυς περιγράφει τὴν ὑπὸ των
Στρατιωτῶν στηθεῖσαν φρεβρὰν ἐνέδραν ἐν Γε-
νουῇ (1507), εἰς ἣν ὁ Λουδοβίκος IB' ὀφείλει
τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐπαναστάσης πόλεως. Ἡ ἐν
τῷ ἐπιστήμῳ κανονισμῷ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἐν
ἔτει 1875 διατυπωμένη ἐνέδρα εἶνε ἀκριβῶς ἡ
Στρατιωτικὴ καὶ ἡ παλαιὰ ἀκριτικὴ.

Ἰδοὺ τί λέγει τὸ ἄρθρον 109 τῆς νῦν ἰσχυ-
ούσης ἐν τῷ γαλλικῷ ἰππικῷ ὀδηγίας : « Ἐνέδρα
εἶνε κεκρυμμένη θέσις, τὴν ὁποῖαν λαμβάνει σῶ-
μά τι πρὸς σκοπὸν ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ ἔχθρου ἢ
παρεμποδίσεως τῆς καταδιώξεώς του. Τὸ μυ-
στικὸν εἶνε ὁ πρώτος ὄρος τῆς ἐπιτυχίας. Ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει τὸ πρὸς ἐνέδραν ὀρισμένον ἀπό-
σπασμα πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ τὴν νύκτα, ὅπως
φθάσῃ πρὸ των χαραγμάτων τῆς ἡμέρας ἐν τῇ
ἐκλεγείσῃ θέσει. Ἡ ἐνέδρα δύναται νὰ στηθῇ οὐ
μόνον ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἔχθρου διερχομένη ὁδῷ,

ἀλλ' ἔτι καὶ ὅπως προσελκυσθῇ οὗτος διὰ μικρῶν
ἀποσπασμάτων προσποιομένων τὴν φυγὴν » ⁴⁾.

Ὁ Ἡρακλῆς Riccotti, ὁ τὴν τελευταίαν καὶ
πληρεστέραν συγγράφῃς πραγματεῖαν περὶ των
μισθοφόρων, παραδεχόμενος ὅτι εἰς τοὺς Στρα-
τιῶτας ὀφείλει ἡ Ἰταλία τὸν διοργανισμὸν τοῦ
ἰππικοῦ, ἐπιφέρει « οὗτοι ἐλθόντες εἰς Ἰταλίαν
παρέστησαν ἄριστος τύπος ἰπέων συνειθισμένων
νὰ μάχωνται δι' ἀκοντίου, νὰ κατασκοπεύωσι
καὶ ἐπιτηρῶσι τὰς κινήσεις τοῦ ἔχθρου, νὰ ἐπι-
σφαγίζωσι τὴν νίκην, ἢ νὰ ἐξασφαλίζωσι τὴν
ὑποχώρησιν » ⁵⁾.

Ἄλλ' ἐνῷ οἱ Στρατιῶται οὕτως ὑπερέχουσι
των συγχρόνων συναδέλφων, μειονεκτοῦσι πρὸς
τούτους κατὰ τὸ χριστιανικὸν αἶσθημα καὶ ἰδίως
τὴν φιλανθρωπίαν. Δὲν συνοδεύονται ὑπὸ ἱερέων,
ἐξ ἐναντίας μάλιστα μισοῦσι τούτους, θεωροῦντες
ὡς κακίστους αἰωνοῦς, πολλάκις δὲ καὶ κεφαλαὶ
ἀθῶων λατίνων ἱερέων ἀνεμίχθησαν εἰς τὰ αἰμο-
σταγῆ τρόπαιά των, ὡς λέγει ὁ ἱστορικὸς τοῦ Μι-
λάνου ⁶⁾. Ἰδίως δὲ δὲν θέλουσι ν' ἀφήσωσι τὸ
βάθβαρον ἔθιμον τῆς ἀποκοπῆς των κεφαλῶν.
Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως, συναναστρεφόμενοι πρὸς τοὺς
ἄλλους συναδέλφους, ἡμεροῦνται, καὶ ἐνῷ μετα-
δίδουσιν εἰς τούτους τὰ μυστήρια τῆς τακτικῆς
των, παραλαμβάνουσι τὰ χριστιανικὰ αὐτῶν αἰ-
σθημὰ· μετ' οὐ πολὺ καὶ Ἕλληνας ἱερεῖς βλέ-
πομεν εἰς τὰ τάγματα των Στρατιωτῶν, καὶ αὐ-
τοὺς ἀπαιτοῦντας ἀπὸ τῆς Δημοκρατίας τὴν ἄδει-
αν θεμελιώσεως ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Οὕτε κε-
φαλαὶ των ἔχθρων ἀποκόπτονται, οὔτε οἱ αἰχμάλ-
λωτοι σφάζονται, ἀλλὰ δεδεμένοι ὀπισθάγωννα
ὀδηγοῦνται ἐν πομπῇ εἰς τὰς πόλεις καὶ παρα-
δίδονται εἰς τὸ ἔλεος τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ κατάρ-
γησις τοῦ ἔθιμου τῆς κεφαλοτομίας δὲν ὀφείλε-
ται εἰς μόνην τὴν ψυχικὴν ἡμέρωσιν, ἀλλὰ καὶ
εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον. Βλέποντες τοὺς
χριστιανοὺς ἡγεμόνας σήμερον πολεμοῦντας καὶ
αὔριον συμφιλιομένους, ἀνεγνώρισαν ὅτι οἱ ἐν Εὐ-
ρώπῃ πόλεμοι δὲν ἦσαν ὡς ἐν τῇ Ἀνατολῇ
ἀδιάλλατοι φυλετικοὶ ἀγῶνες, ἀλλὰ καθαρῶς
πολιτικοί· ἐπειδὴ δ' οὕτω ὁ σημερινὸς ἀντίπαλός
των θὰ ἦτο ὁ σύμμαχος τῆς αὔριον, συμφέρον εἶ-
χον νὰ μὴ ἔχωσι ἐκκερμεῖς λογαριασμούς αἵμα-
τος. Τοῦτο πρῶτος ἀνεγνώρισεν ὁ ὀξυδερκής Μερ-
κούριος, ὅστις, ἐπανειλημμένως προσκληθεὶς ὑπὸ
τοῦ Λουδοβίκου IB', ἐπὶ πολὺ ἐδίσταζεν ἂν ἔπρεπε
νὰ δεχθῇ τὴν ὑπηρεσίαν βασιλέως, ἀφ' οὗ τὸν
ἐχώριζον αἱ ἐν Τάρῳ καὶ Νοβάρῳ γαλλικαὶ κε-
φαλαί. Ἄλλ' ἂν τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐλησμονήθη
διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἰσχύει ἔτι ἐναντίον των

⁴⁾ Instruction pratique de 1875 sur le service de
la cavalerie française en campagne (ἐν Hardy, σελ.
122, 127).

⁵⁾ Storia delle compagnie di ventura in Italia. To-
rino 1884, τομ III, σελ. 247—248.

⁶⁾ Bern. Corio, Storia di Milano, Padova 1646 σ. 944.

¹⁾ Κορωνάος σελ. 90.

²⁾ Βλ. Daniel, histoire de la milice française. 166-171.

³⁾ E. Hardy, les Français en Italie, Paris 1880, σελ. 93.

Τούρκων καὶ Κροατῶν. Ὁ αὐτὸς Μερκούριος, ὁ μετὰ πομπῆς ὀδηγῶν τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς εἰς τὰς πόλεις, ἐν ἔτι 1510 ἀνηλεῶς κρεουργεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Bayard τοὺς αἰχμαλωτισθέντας Μουσουλμάνους, Βοσνίους καὶ Κροάτας, λέγων qu' ils n' estoient pas chrestiens (κεφ. 40). Ὁ αὐτὸς Στρατιώτης αἰχμαλωτίστας ἐν Βερώνη ἠμοσθενεῖς ἀντιπάλους, τοὺς στέλλει μετὰ δώρων εἰς τὴν πατρίδα:

“Ὅσους δ' αἰχμαλώτευσες τότε ἐκ τοῦ Στρατιώτα τ' ἀνήμερα λεοντάρια, λέγω Μακεδονίτας, πάντας ἐλεημόνα τους, κ' ἐλευθέρωνέ τους, καὶ ὅπισθεν τοὺς ἔστειλε, καὶ χρήματα ἔδιδε τους· γιὰτ' ἦταν κ' τὴν πατρίδα του, κ' ἐκ τὸ αἶμά των νὰ χύσῃ τελείως ἐλυπώτονε τοιοῦτο πρᾶγμα νὰ ποίση. Κ' ἐκείνους δὲ οὐκ ἔμελεν εἶτα νὰ τὸν σκοτώσουν καὶ εἰς τὴν κόλιν κρυφᾶν μέσα νὰ τὸνε χρώσουν, γιὰτὶ μόνον ἐκείνον ἐφθόουντο εἰς τὴν μάχην, κ' ὅταν τὸν ἤθελαν ἰδεῖν εἰδείχαν του τὴν μάχην 1).

Ἐκ τῶν τελευταίων στίχων δεικνύεται ὅτι οἱ Στρατιῶται ἦσαν ἀληθεῖς Ἕλληνες, διότι πάσας τὰς ἀρετὰς των ἐπεσφράγιζεν ἡ πατρογονικὴ ἀμαρτία τῆς μέχρι φθόνου ἰσότητος. Τὴν κακίαν ταύτην τοῖς προσάπτουσι καὶ οἱ Βυζαντινοί. Ἐξομωμεν ὅτι ἐν ἔτει 1494 παρ' ὀλίγον νὰ διχιδραματισθῇ φοβερὰ τραγωδία ἐν Βενετίᾳ, διότι οἱ Στρατιῶται ἰδόντες τὸν δόγμα χαιρετήσαντα ἕνα μόνον ἀρχηγόν, τὸν Βουζύκη, ἐμελέτησαν ἀνταρσίαν, ὡς προσβληθείσης τῆς ἰσότητος. Ἀναντιρρήτως ὁ Μπούας διέπρεψε παρ' ἅπαντας τοὺς ἄλλους, διὸ καὶ ἐπαξίως ἐτιμήθη δι' ἐξαιρετικῶν τίτλων. Ἀνάγων τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους του εἰς αὐτὸν τὸν Πύρρον, κατῆλθεν εἰς Πελοπόννησον, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὴν πατρογονικὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀγγελοκάστρου, καὶ ἔλαβε δι' αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλλων βασιλικά τινα φρούρια ἐν τῇ χερσονήσῳ. Καίτοι δὲ διακηρύττων ὅτι ἦτο Ἕλληνας τὸ γένος, ὡς πάντες οἱ ἄλλοι ἐντόπιοι, οὗτοι τὸν ἀπεκάλουν ξένον:

Κι' ἄλλοι ποῦ δὲν τὸ ξέρουσι λέγουσ' ὅτ' εἶνε ξένος (σελ 4).

Ἀφοῦ δ' ἐμεγάλωσεν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, οἱ ἄλλοι Στρατιῶται θεωροῦντες ὡς κλέπτειν τῆς ἰδίας δόξης δυσφημοῦσιν αὐτόν, καὶ εὐχονται τὴν καταστροφὴν του. Ἀφελῆς Στρατιώτης, ὁ Ἰωάννης Κορωνάιος, ὅστις εἰκότως δύναται νὰ ἐπονομασθῇ ὁ loyal serviteur τοῦ Ἕλληνοσ Βαγιάρδου καταρᾶται οὕτω τοὺς φθονοῦντας τὸν κυριόν του ἄλλους ὁπλαρχηγούς:

Δάσκαροι, Καντακουζηνοί, Καθάραι καὶ Ραλαῖοι, καὶ Παηλόλογοι, καὶ Φραντζῆς μάλλον καὶ Μποχλαῖοι, ὅλ' οἱ Ρωμαῖοι μὴ φορὰ δὲν δύναται νὰ σώσουν τὴν ἀφεντιά σου, οὐδὲ ποσὼς τὸ κᾶν εἰς τὸ μισό σου, καὶ πάλιν σὲ κακίζουσι, δὲν θέλουσι νὰ σὲ δοῦσι, ἀμμή ἔπρεπε ποῦ τοὺς τιμᾶς ὅλοι νὰ σ' ἀγαποῦσι, νὰ σ' ἔχουν σὰν τὰ ἴμμάτια τους, νὰ σὲ μυριοδοξάζουν, τί δίχως σένα ὅλοι τους τίποτε δὲν ἀξίζουν... ὅσο ἔπρεπε νὰ σ' ἀγαποῦν καὶ νὰ σ' εὐχαριστοῦσι,

ποῦ σ' ἔχουν πάντα βοηθὸν εἰς ἕν τι σὲ χρειαστοῦσι, φθονῶντας σὲ κακίζουσι, κ' ἀντὶς εὐχαριστία ἂν ἤμποροῦσαν ζωντανὸν σ' ἐθάναν ἔς τὴν ἑστίαν. Κακίαν νᾶχουν κ' οὐ δύναμι, κ' ὁ Κύριος νὰ τοὺς πέψῃ τὴν πλερωμὴν ἔς τὰ ἔργα τους καὶ νὰ τοὺς ἀντημέψῃ 1).

(Ἔπεται συνέχεια)

K. ΣΑΘΑΣ

Ο ΛΟΡΔΟΣ ΣΩΛΣΒΑΡΥ

ΕΝ Τῷ ΟΙΚῷ ΑΥΤΟΥ

Ἀγαμνήσεις.

Πρὸ δύο περίπου ἐτῶν εἶχον ἀναχωρήσει εἰς Ἀγγλίαν. Ὁ λόρδος Σώλσβαρυ ἐξῆλθε ἕνα Γάλλον, ὅστις νὰ δύναται, συνδιαιτώμενος ὡς φίλος ἐν τῷ οἴκῳ του, νὰ ἐξοικήσῃ τὰ τέκνα του εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς γαλλικῆς. Τὴν θέσιν ταύτην προσέφερον εἰς ἐμέ. «Ἐξαιρετος εὐκαιρία διὰ σᾶς, μὴ εἴλεγον, νὰ ἴδῃτε ἐγγύθεν τὴν ὑψηλὴν ἀγγλικὴν κοινωνίαν».

— Ναί· ἀλλ' ἐγώ, δεδηλωμένος δημοκρατικός, θὰ ἀποτελῶ παρεκκλίον ἐντὸς τοῦ οἴμου τῶν τόρων, στεροῦμενος ὅλως τῆς πρακτικότητος καὶ τῶν χαρισμάτων ἐκείνων. Εἶμαι τάχα βέβαιος ὅτι δὲν θὰ μοῦ διαφεύγουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν λόγοι καὶ δὲν θὰ ἐκδηλῶ αἰσθητήματα, ἀπαρέσκοντα εἰς τοὺς ξενίζοντάς με;

— Ἦσυχάσατε· εἶνε λίαν συγκαταβατικοὶ καὶ ἐλευθέριοι, ὥστε θὰ ζήσετε μαζί των ἐν πλήρει συμπνοίᾳ, χωρὶς μάλιστα νὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ προστέχετε εἰς τοὺς λόγους σας». Οὕτω συγκατανεύσας, ἐγκατέλιπον τοὺς Παρισίους, τὴν ἱατρικὴν, τὸ δίκαιον, καὶ τὴν Σχολὴν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Τίποτε δὲν ἤμπορεῖ νὰ μάλῃ τις μένων παρ' ἑαυτῷ· ἦ ἐν Ἀγγλίᾳ διαμονή μου μὲ κατέστησεν ἐνήμερον ἐνδιαφερόντων πραγμάτων!

A'

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1883 ὁ λόρδος Σώλσβαρυ κατῆκει μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Διέππην, ἐν τῷ ἑαρινῷ οἰκίσκῳ Σέτιλ, ὅστις εἶνε κτήμα του, καὶ καλεῖται ἐκ τοῦ πατρωνυμικοῦ του ὀνόματος.

Μόλις ἀφικόμενον περὶ τὴν μεσημβρίαν, μὲ παραλαμβάνει ὁ ὑπρέτης ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ καὶ μετ' ὀδηγεῖ εἰς ξενοδοχεῖον. Μόλις δ' εἶχον εἰσέλθει εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ παρουσιάζεται θαρροῦντως ὑψηλὸς νεανίσκος ὡς δεκαπέντε ἐτῶν μὲ ζωηρὰν καὶ ἐλκυστικὴν ὄψιν. Ἦτο ὁ δευτερός υἱὸς τοῦ λόρδου, ὅστις ἦλθεν ἐπ' ὀνόματι τῆς μητρὸς του νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, κατ' ὅτι μόνον μετὰ δύο ἡμέρας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς

1) Κορωνάιος, σελ. 100.

1) Κορωνάιος, σελ. 151—152.